

HISTORIA I KULTURA ZIEMI SŁAWIEŃSKIEJ

T. VII

GMINA SŁAWNO

FUNDACJA „DZIEDZICTWO”

HISTORIA I KULTURA ZIEMI SŁAWIEŃSKIEJ

TOM VII

GMINA SŁAWNO

Redakcja:

WŁODZIMIERZ RĄCZKOWSKI
JAN SROKA

SŁAWNO 2008

ABSTRACT. Włodzimierz Rączkowski, Jan Sroka (eds), *Historia i kultura Ziemi Sławieńskiej*, t. VII: *Gmina Sławno* [History and Culture of the Sławno region, vol. VII: Sławno Community]. Fundacja „Dziedzictwo”, Sławno 2008. pp. 371, figs 102, colour tabl. 44. ISBN 978-83-7591-046-9. Polish text with German summaries.

These are studies of aspects of history and culture of the Sławno region [Pomerania, Poland]. These papers refer to nature and history of the region which is virtually unknown for most of Polish current citizens. It is hard to build a society without roots and without history, without knowledge about their homeland. People who have lived here for over 50 years do not understand the cultural landscape which has been created and constructed for centuries. The aim of the collection of paper is to bring the nature and history nearer. The knowledge about the past of the region will allow to understand the landscape and protect it as well as create a new social approach to the future.

© Copyright by Włodzimierz Rączkowski, Jan Sroka 2008
© Copyright by Authors

Na okładce: Dwór w Kwasowie, chromolitografia z albumu Alexandra Dunckera, *Die Ländlichen Wohnsitze, Schlösser um Residenzen der Ritterschaftlichen Grundbesitzer in der preussischen Monarchie nebst den Königlichen Familien-, Haus-Fideicommiss- und schatull -Gütern in Naturgetreuen, Künstlerisch Ausgeführten, farbigen Darstellungen nebst begleitendem Text*, Berlin T. III, 1860/1861.

Tłumaczenia na język niemiecki: *Brygida Jerzewska*

Redaktor: *Katarzyna Muzia-Ceglarz*
Skład i łamanie: *Eugeniusz Strykowski*

Konferencję oraz publikację sfinansowano ze środków Urzędu Gminy w Sławnie przy wsparciu Starostwa Sławieńskiego

Wydawca/Herausgeber: Fundacja „Dziedzictwo”, 76-100 Sławno, ul. A. Cieszkowskiego 2
Wydawnictwo „Region”, 81-574 Gdynia, ul. Goska 8
www.region.jerk.pl

ISBN: 978-83-7591-046-9

Druk/Druck: Totem – Inowrocław

Spis treści

JAN SROKA (Sławno), WŁODZIMIERZ RĄCZKOWSKI (Poznań), <i>Paradoksy bogactwa (nie?)szczęśliwej gminy: wady zaletami czy zalety wadami?</i>	7
WOJCIECH STEFANOWSKI (Sławno), <i>Kilka słów o gminie Sławno</i>	17
WACŁAW FLOREK, JERZY JONCZAK, CELESTYNA PRINC (Słupsk), <i>Denudacja odpływowa w dolinie Wieprzy</i>	25
EWA GÓRSKA, JACEK ANTCZAK (Słupsk), <i>Awifauna lęgowa gminy Sławno, jej zagrożenia i ochrona</i>	37
MICHAŁ ŻMUDA (Kórnik), <i>Wstępna inwentaryzacja fauny okolic Sławna</i>	71
ZBIGNIEW SOBISZ (Słupsk), <i>Parki gminy Sławno</i>	87
IGNACY SKRZYPEK (Koszalin), <i>Najdawniejsze dzieje gminy Sławno</i>	109
KRZYSZTOF CHOCHUŁ (Słupsk), <i>Powiat sławieński w zasobach Archiwum Państwowego, Oddział w Słupsku</i>	185
ANDRZEJ CHLUDZIŃSKI (Pruszcz Gdański), <i>Nazwy miejscowe gminy Sławno</i>	197
MARIA WITEK, WALDEMAR WITEK (Szczecin), <i>Budownictwo administracji leśnej w gminie Sławno</i>	233
WOLFRAM SUHR (Hohenfelde, Niemcy), <i>Diedrich Suhr – Architekt und Seine Bauten in Schlawe in Pommern, 1921–1929</i>	271
KONSTANTY KONTOWSKI (Darłowo), <i>Cmentarze gminy Sławno</i>	297
MARGARETA SADOWSKA (Sławno), <i>Wspomnienie o Edwardzie Puplu (1911–1991)</i>	319
LIDIA WRÓBLEWSKA (Poznań), <i>„Sobota na grodzisku”... kłopotliwy podarunek?</i>	327
ELŻBIETA FLOREK (Słupsk), <i>Wzrost potencjału turystycznego gminy Sławno w aspekcie wykorzystania cennych obszarów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych</i>	341
Indeks osób	357
Indeks nazw geograficznych	363
Lista adresowa Autorów	369

Wzrost potencjału turystycznego gminy Sławno w aspekcie wykorzystania cennych obszarów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych

---

ELŻBIETA FLOREK (Słupsk)

Wprowadzenie

W *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Sławno na lata 2006–2015 (Strategia 2006)* już w pierwszych słowach misji podkreślono, że

[...] gmina Sławno to sprawnie funkcjonujący samorząd z dobrze rozwiniętą infrastrukturą sprzyjającą rozwojowi turystyki i rekreacji.

W celach i kierunkach działania *Strategii* problematyka turystycznego wykorzystania walorów przyrodniczych gminy znalazła odzwierciedlenie aż w dwóch z pięciu obszarów społeczno-gospodarczych. W obszarze Ekologia priorytetem jest:

Podjąć działania w kierunku wzrostu świadomości ekologicznej oraz uwypuklenie walorów turystycznych i przyrodniczych gminy,

a celem głównym:

Wykorzystanie walorów przyrodniczych do rozwoju agroturystyki.

W obszarze Przestrzeń jednym z priorytetów jest:

Stworzenie warunków do wykorzystania obszarów chronionych dla rozwoju turystyki.

W dwóch kolejnych obszarach znalazły się cele związane z zagospodarowaniem turystycznym. W obszarze Gospodarka priorytetem jest:

Stworzyć warunki do rozwoju turystyki i agroturystyki na terenie gminy Sławno,

a w obszarze Infrastruktura jednym z najważniejszych celów jest:

Podjąć działania w kierunku rozwoju infrastruktury turystycznej,

a celem drugorzędym:

Stworzenie warunków do rozwoju bazy agroturystycznej.

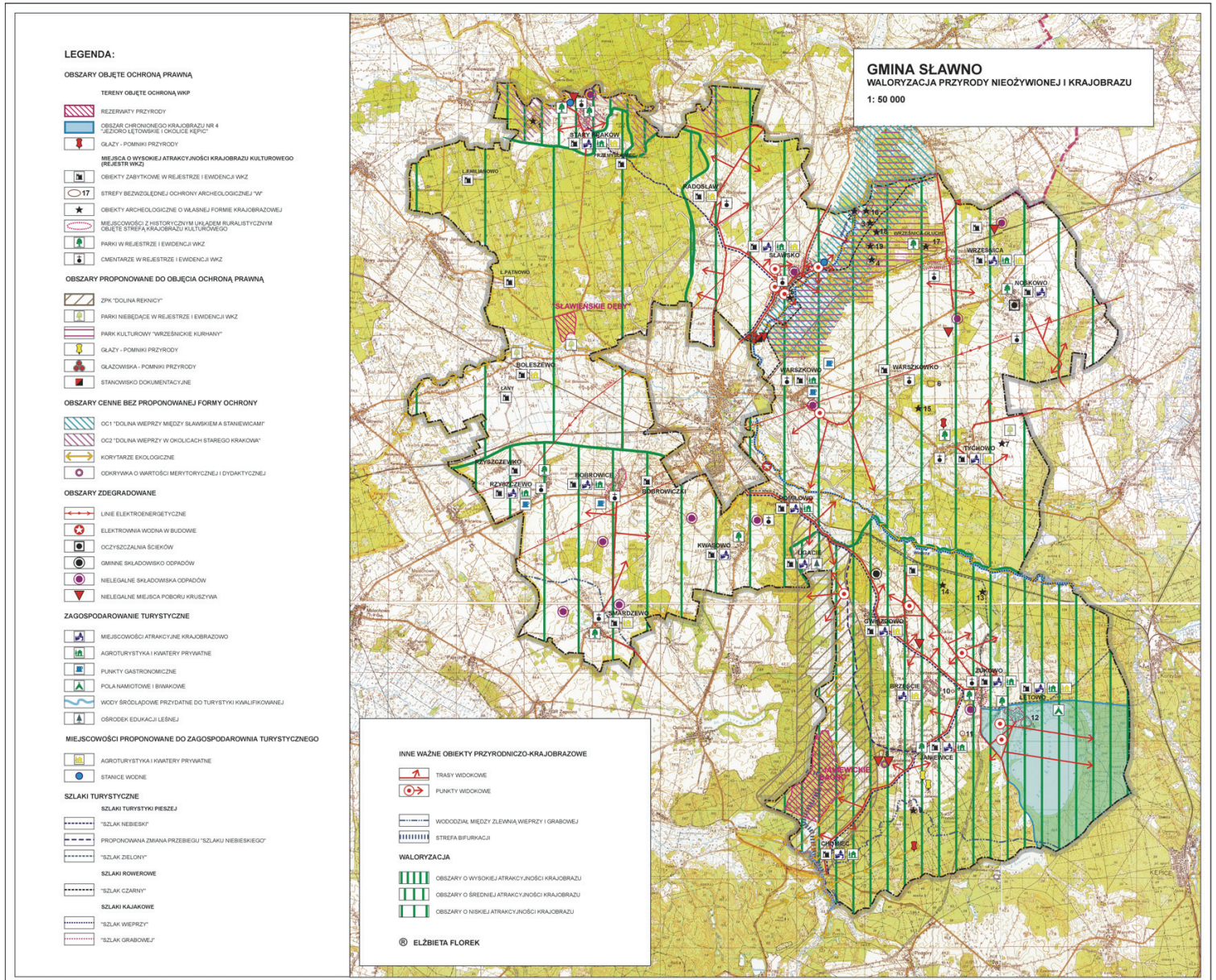
Tak wysoka pozycja problematyki wykorzystania środowiska przyrodniczego i kulturowego w turystyce w *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy* świadczy o wadze tych zagadnień dla jej przyszłości. Problem jest tym bardziej poważny i palący, ponieważ dotychczasowy rozwój turystyki na tym obszarze miał w ostatnich latach raczej żywiołowy charakter. Wyznaczone cele i priorytety strategii mają być realizowane przez konkretne działania, ale działania te zostały rozproszone aż w czterech obszarach problemowych. Po przestudiowaniu *Strategii* odnosi się wrażenie, że bardzo potrzebne jest określenie pewnych wspólnych podstaw i wytycznych dla działań mających na celu rozwój turystyki na obszarze gminy. Takim kryteriom odpowiada opracowanie **potencjału turystycznego** określonego obszaru. Czym jest potencjał turystyczny, jakie są jego elementy, a także które z nich i w jakim zakresie są już opracowane, jakie jest znaczenie cennych obszarów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych oraz jaki jest stan zagospodarowania turystycznego gminy Sławno w tym kontekście – to pytania, na które chciałabym odpowiedzieć.

1. Potencjał turystyczny

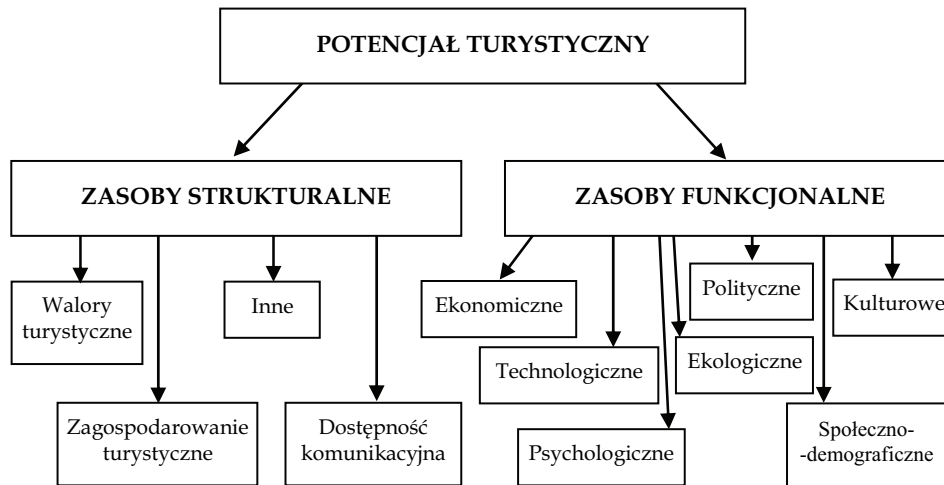
Potencjał turystyczny (Kaczmarek, Stasiak, Włodarczyk 2005) to wszystkie elementy środowiska geograficznego oraz zachowania człowieka, które mogą być wykorzystane do uprawiania bądź zajmowania się turystyką. Potencjał turystyczny obejmuje więc wszelkie zasoby strukturalne i funkcjonalne warunkujące rozwój turystyki na określonym terenie.

W tak definiowanym potencjale turystycznym usytuowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych oraz zagospodarowania turystycznego przedstawiono za pomocą ryciny.

Mapa 1. Waloryzacja przyrody nieożywionej i krajobrazu gminy Sławno. Oprac. E. Florek

Ryc. Elementy potencjału turystycznego (Kaczmarek, Stasiak, Włodarczyk 2005: 32)

Z powyższej ryciny wynika, że interesujące nas elementy mieszczą się w grupie „zasoby strukturalne” i tylko ta część potencjału turystycznego będzie przedmiotem rozważań.

Najważniejszym elementem potencjału są **walory turystyczne**, ponieważ znajdują się w sferze bezpośrednich zainteresowań turysty. **Walory przyrodniczo-krajobrazowe i kulturowe** (inaczej **walory środowiska przyrodniczego i walory środowiska antropogenicznego** – podział ze względu na pochodzenie) wchodzą w zakres **walorów turystycznych**, zdefiniowanych przez G. Gołębskiego (2005: 61) jako

[...] dobra stworzone przez naturę lub powstałe w wyniku działalności człowieka, które stanowią cel podróży turystycznych.

Uzupełnieniem walorów turystycznych są **atrakcje turystyczne**: wydarzenia lub urządzenia atrakcyjne przez występowanie tylko w określonych miejscach i czasie, np. festiwale, festyny czy targi.

Zagospodarowanie turystyczne (infrastruktura turystyczna) to urządzenia i dobra, które umożliwiają:

- dojazd do walorów (urządzenia transportowe),
- pobyt w rejonie ich występowania (baza noclegowa, baza gastronomiczna),
- korzystanie z walorów (infrastruktura umożliwiająca korzystanie z walorów turystycznych),
- spędzanie czasu wolnego według upodobań.

Trzeba zaznaczyć, że niezagospodarowane walory turystyczne nie przedstawiają z punktu widzenia rozwoju ruchu turystycznego (wraz z jego ekonomicznymi skutkami) żadnej wartości (Gołembski 2005). Oznacza to, że jeżeli na przykład mamy na naszym terenie obiekt zabytkowy, ale nie umiemy nic o nim powiedzieć, nie możemy do niego dojechać lub dojść, nie możemy w pobliżu nic zjeść ani nie mamy noclegu, to taki obiekt z turystycznego punktu widzenia jest bezwartościowy.

Dostępność komunikacyjna – wszelkie możliwości dojazdu do terenu będącego celem podróży, jak i poruszania się po nim.

Walory turystyczne, zagospodarowanie turystyczne oraz dostępność komunikacyjna tworzą razem **zasoby strukturalne potencjału turystycznego** zwane również **atrakcyjnością turystyczną**.

2. Walory środowiska przyrodniczego i antropogenicznego a ich wykorzystanie w turystyce

Rozpatrując schemat potencjału turystycznego gminy Sławno, należy stwierdzić, że elementami, które można uznać za już poznane i udokumentowane są właśnie walory środowiska przyrodniczego oraz walory środowiska antropogenicznego. Trzeba jednak wyraźnie stwierdzić, że opracowania, które je prezentują nie były wykonywane z myślą o ich wykorzystaniu w turystyce.

Studium krajobrazu kulturowego gminy Sławno opracowane w 2003 roku przez WKZ w Szczecinie (Walasek, Witek 2003) dobrze dokumentuje wszystkie obiekty kultury materialnej na obszarze gminy, opisując ich historię, stan dzisiejszy, i uzupełnia tekst mapami historycznymi i aktualnymi. Jest to, więc kopalnia wiedzy o każdym pałacu, parku, kościele czy nawet poszczególnym budynku, bardzo przydatna tym, którzy będą chcieli tę wiedzę turystom przekazać czy wzbudzić ich zainteresowanie.

Inwentaryzacja przyrodnicza gminy Sławno wykonana na zlecenie WKP w Szczecinie i zakończona w 2007 roku to szczegółowe opracowanie wszystkich elementów przyrodniczych zebrane w trzech tomach: *Operat przyrody nieożywionej i walorów krajobrazu* (Florek, Florek 2007), *Operat faunistyczny* (Górska, Antczak 2007) i *Operat szaty roślinnej* (Szadkowska-Izydorek, Sobisz 2007). *Inwentaryzacja* nie tylko dokładnie przedstawia zasoby przyrody ożywionej i nieożywionej z uwzględnieniem obszarów cennych i chronionych, ale też wskazuje i ocenia walory obszarów i obiektów przyrodniczych, które mogą być celem aktywności turystycznej.

Te dwie pozycje mogą być wykorzystane w trojaki sposób. Dla samorządu lokalnego mogą stanowić podstawę do wykonania badania, a następnie oceny potencjału turystycznego gminy. Zainteresowanym mieszkańcom lub inwestorom dostarczą podstawowych informacji do zdefiniowania produktu turystycznego możliwego do wykreowania w danej miejscowości, gminie czy nawet w pojedynczym gospodarstwie. Dla jednych i drugich są podstawą wiedzy o historii, zabytkach, cennych lub wyjątkowo ciekawych obiektach przyrodniczych, wiedzę, która odpowiednio przekazana powinna zainteresować naszego potencjalnego turystę w takim stopniu, ażeby nie ograniczył się do miłego spędzenia czasu, ale by chętnie tutaj powrócił, a także zachęcił do tego również swoich znajomych.

Na podstawie wymienionych opracowań, a zwłaszcza *Operatu przyrody nieożywionej i walorów krajobrazu* (Florek, Florek 2007) można określić najważniejsze walory środowiska gminy Sławno. W niniejszym artykule rozważane zostaną tylko te walory, które są interesujące z punktu widzenia ich wykorzystania w turystyce.

2.1. Walory przyrodniczo-krajobrazowe

Najważniejszymi, dominującymi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi (mapa 1), spełniającymi w większości tak ważny w turystyce postulat różnorodności są:

- lokalnie zróżnicowana rzeźba terenu dzięki obecności form polodowcowych i rzecznych, tworząca krajobraz stosunkowo atrakcyjny, w którym jednak nie ma obszarów bardzo cennych;
- krawędzie wysoczyzn morenowych o znacznych deniwelacjach terenu, charakteryzujące się rozległymi otwartymi krajobrazami, różnorodność krajobrazów w obrębie niewielkich obszarów, trasy i punkty widokowe;
- atrakcyjne krajobrazowo, rozległe doliny rzek Wieprzy i Reknicy;
- głęboko wcięte, o urozmaiconym przebiegu odcinki doliny Wieprzy oraz dolinki małych rzek: Jasienicy, Strugi Leśnej, Jarosławianki, Wrześniczki i innych małych strumieni (bez nazwy);
- korzystny klimat o dużym nasłonecznieniu i stosunkowo nieduża suma opadów i liczba dni z opadami wiosną i latem;
- czystość powietrza i brak znaczących źródeł hałasu;
- występowanie zróżnicowanych elementów środowiska przyrodniczego, jak zwierzyna łowna, ostoje ptactwa wodnego, możliwości

wędkarskie, występowanie dużej liczby gatunków roślin na innych terenach niespotykanych;

- georóżnorodność i bioróżnorodność obszaru gminy;
- rezerваты przyrody: „Janiewickie Bagno” i „Sławieńskie Dęby”;
- Obszar Chronionego Krajobrazu „Jezioro Łętowskie i okolice Kępic”.

2.2. Walory kulturowe

Biorąc pod uwagę nie tylko wartość zabytkowych obiektów kultury materialnej, ale również formę ich zaistnienia w krajobrazie za najważniejsze i najbardziej polecane do wykorzystania w turystyce uznaje:

- wsie o układzie ulicówek lub owalnic, z częściowo zachowanym budownictwem, typowym dla regionu, określającym jego tożsamość kulturową;
- dwory i pałace o ciekawej architekturze; parki przydworskie (Tabl. I: A);
- kościoły ciekawie zakomponowane w organizacji przestrzennej wsi; jednonawowe, często o konstrukcji szkieletowej, typowe dla regionu;
- dużą liczbę obiektów zabytkowych o cechach regionalnych (Tabl. I: B);
- stanowiska archeologiczne (zwłaszcza z własną formą krajobrazową);
- proponowany Park kulturowy „Wrześnickie Kurhany”.

2.3. Inne walory turystyczne wykorzystujące elementy środowiska przyrodniczego i kulturowego

Biorąc pod uwagę sposób możliwego wykorzystania walorów środowiska przyrodniczego i antropogenicznego obszar gminy cechują:

Walory wypoczynkowe:

- duża lesistość,
- nieduża gęstość zaludnienia
- gęsta sieć hydrograficzna,
- urozmaicony krajobraz,
- spokój i cisza.

Walory krajoznawcze:

- rezerваты przyrody: „Janiewickie Bagno” i „Sławieńskie Dęby”,
- Obszar Chronionego Krajobrazu „Jezioro Łętowskie i okolice Kępic”,
- liczne pomniki przyrody,
- strefy ochrony krajobrazu kulturowego,
- obiekty zabytkowe.

Walory specjalistyczne:

- wędkarskie (rzeki Wieprza i Grabowa),
- kajakarskie i żeglarskie (rzeki Wieprza i Grabowa, Jez. Łętowskie),
- turystyki jeździeckiej,
- ornitologiczne i florystyczne (różnorodne obszary chronione).

Walory społeczno-ekonomiczne:

- istniejące szlaki turystyczne,
- stosunkowo gęsta, ale bardzo nierównomierna sieć dróg lokalnych,
- zainteresowanie samorządu lokalnego rozwojem turystyki.

Walory uzupełniające:

- miasto Sławno położone w centrum gminy,
- bliskość morza (od 12 do 45 km).

2.4. Ograniczenia wpływające na rozwój turystyki

Ograniczenia w rozwoju turystyki nie są liczne, ale oprócz pierwszego, które nie zawsze musi być traktowane jako ograniczenie, reszta ma bardzo duże znaczenie i w istotny sposób wpływa na obniżenie atrakcyjności obszaru gminy:

- znaczne obszary gruntów o dobrej przydatności rolniczej,
- brak zainwestowania turystycznego,
- brak jezior i ograniczenia w korzystaniu z dwóch największych: Łętowskiego i Janiewickiego,
- zanieczyszczenie większości wód powierzchniowych – wody Wieprzy i Jeziora Łętowskiego mają II lub III stopień czystości,
- zły stan dróg lokalnych oraz gruntowych i leśnych.

3. Zagospodarowanie turystyczne gminy

Drugim po walorach turystycznych elementem atrakcyjności turystycznej danego obszaru jest zagospodarowanie turystyczne, którego celem jest wspomaganie lub uzupełnianie walorów turystycznych. W gminie Sławno zagospodarowanie turystyczne tworzą (stan ze stycznia 2007 roku):

Baza recepcyjna:

- pola namiotowe: Łętowo,
- pola biwakowe: Łętowo,
- domki letniskowe: Łętowo OSIR,

- pensjonaty (pokoje gościnne): Bobrowice „We młynie” (Tabl. II: A), Warszkowo, Janiewice leśniczówka,
- gospodarstwa agroturystyczne: Bobrowice, Pomilowo, Stary Kraków, Sławsko, Rzyszczewo, Janiewice 6, Łętowo 4,13, Wrześnica 94, Gospodarstwo Koziniec, Warszkowo, Żukowo 37 (Tabl. II: B), Chomic,
- Ośrodek Edukacji Leśnej „Zielona Szkoła pod Bocianim Gniazdem” Ugacie (Tbal. III: A).

Baza gastronomiczna: restauracje i bary: Rzyszczewo – „Dworek Polski” (Tabl. III: B), Bobrowice – bar „Pod dzikiem”, Warszkowo – „U Wandy”, Warszkowo – „U Szwagra”.

Szlaki turystyczne:

- szlaki piesze:
  - „Szlak Zielony” z Ustki do Korzybia, na terenie gminy przebiegający przez miejscowości: Sławsko–Sławno–Pomilowo–Gniazdówko–Żukowo–Łętowo,
  - „Szlak Niebieski” z Darłowa do Polanowa, na terenie gminy przebiegający przez miejscowości: Stary Kraków–Radosław–Sławsko–Sławno–Pomilowo–Gwiazdowo–Żukowo–Janiewice–Chomic,
- szlaki (trasy) rowerowe: Sławno–Staniewice: przez Sławsko–Wrześnicę–Nosalin (Tabl. IV: A),
- szlaki kajakowe: rzeką Wieprzą, rzeką Grabową,
- ścieżka przyrodnicza Leśnego Ośrodka Edukacyjnego w Ugaci.

Po terenie gminy można się poruszać nie tylko szlakami turystycznymi. Jest wiele dróg lokalnych z minimalnym natężeniem ruchu drogowego, obsadzonych szpalerami różnogatunkowych drzew. Na mapie autorzy zaznaczyli najciekawsze drogi i punkty widokowe (mapa 1; Tabl. IV: B).

Atrakcje turystyczne:

- „Sobota na grodzisku” – coroczna impreza plenerowa propagująca dziedzictwo archeologiczne regionu,
- „Bieg Święców” – coroczny bieg z grodziska we Wrześnicy do Sławna,
- galeria rzeźby i malarstwa W. Panka w Łętowie,
- Ośrodek Edukacji Przyrodniczo-Leśnej „Zielona Szkoła pod Bocianim Gniazdem”.

Składają się na niego: leśna ścieżka edukacyjna, zabytkowa leśniczówka, w której utworzono izbę edukacyjno-muzealną „Leśną Chatę” i część rekreacyjna z wiatą na 80 osób.

Komunikacja

Przez obszar gminy przebiegają ważne szlaki komunikacyjne o znaczeniu międzynarodowym: linia kolejowa Szczecin–Gdańsk oraz droga krajowa Nr 6. Położenie na osi zachód–wschód dróg tranzytowych korzystnie wpływa na dostępność komunikacyjną całego obszaru gminy.

Centrum komunikacji autobusowej jest Sławno, a główne kierunki to: Słupsk, Koszalin, Darłowo, Polanów. Lokalny ruch pasażerski obsługują dwie firmy przewozowe – PKS i DPP.

Sieć drogową na terenie gminy tworzy stosunkowo gęsty układ ogólnodostępnych dróg publicznych. Niestety, poza drogą Nr 6 i częścią drogi Sławno–Łętowo są one w fatalnym stanie. Komunikację kolejową na trasie do Darłowa obsługuje szynobus. Obecnie w gminie czynne są trzy stacje: Wrześnica, Karwice i Bolszewo.

Miejscowości turystyczne

Największe znaczenie spośród miejscowości turystycznych położonych na terenie gminy Sławno ma Sławsko, miejscowość atrakcyjna ze względu na rolę w procesach historycznych zachodzących we wczesnym średniowieczu i średniowieczu (np. Rączkowski 1996; 1999), interesującą historyczną zabudowę szachulcową i gotycki kościół, pobliskie stanowiska archeologiczne (grodziska i kurhany) oraz krajobrazowo ze względu na rozległe panoramy z wnętrza wsi.

Atrakcyjność rangi regionalnej, a może nawet ponadregionalnej można też przypisać jednej z najstarszych w regionie miejscowości – Staremu Krakowowi, której układ ruralistyczny ulicowo-placowy ma XII-wieczny rodowód. Jest to piękna wieś (Tabl. I: B) z gotyckim kościołem otoczonym zabytkowym drzewostanem, zabytkowym cmentarzem oraz licznymi budynkami będącymi w ewidencji WKZ, w tym z 10 obiektami wzniesionymi w tradycyjnej technice szachulcowej, proponowanymi do wpisania do rejestru WKZ. Dodatkową atrakcją turystyczną stanowi przepływająca w niewielkiej odległości na północ od wsi rzeka Wieprza, która płynie tutaj głęboko wciętą doliną, tworząc malownicze zakola – ulubione miejsca wędkarzy przyjeżdżających tutaj w sezonie wędkarskim z całej Polski.

Lokalne znaczenie, ale z ambicjami na regionalne, ma Łętowo położone nieopodal jeziora o tej samej nazwie. Nad jeziorem, na obszarze niskiej terasy jeziornej, usytuowano dosyć nieszczęśliwie zabudowania OSIR z domkami letniskowymi, polem namiotowym i biwakowym. Niestety, wykorzystanie tych obiektów jest niewielkie ze względu na położenie miejscowości w Strefie Chronionego Krajobrazu „Jezioro Łętowskie i okolice Kępic”, w strefie ciszy obejmującej jezioro i 200-metrowy obszar jego obrzeża. Natomiast samo Łętowo jest położoną atrakcyjnie krajobrazowo wsią o wielo-

drożnicowym układzie przestrzennym zdeterminowanym urozmaiconymi warunkami topograficznymi, rozwijającą się turystycznie (agroturystyka).

Leżące w odległości 1,5 km od Łętowa Żukowo, usytuowane na zboczu i w dolinie Karwicy, cieku wypływającego z Jeziora Łętowskiego, ze względu na jeden z najstarszych typów rozplanowania przestrzennego – placowy (majdanowy), zalicza się do najciekawszych (obok Sławska i Starogo Krakowa) wsi regionu. Dziś jest to wielodrożnica, atrakcyjna ze względu na zróżnicowanie topograficzne terenu, z kościołem i cmentarzem na dominującym wzniesieniu oraz z malowniczymi drogami w wąwozach rozcinających krawędź wysoczyzny morenowej. Wieś z dużym potencjałem agroturystycznym i widocznymi już próbami wykorzystania swoich walorów.

4. Ocena zagospodarowania turystycznego gminy Sławno

Trzeba wyraźnie zaznaczyć, że żadna z miejscowości gminy Sławno nie wykorzystuje swojego potencjału turystycznego. Opisana baza recepcyjna turystyki to tak naprawdę pojedyncze gospodarstwa agroturystyczne i nieliczne kwatery prywatne, w żaden sposób się niereklamujące. W ewidencji gminy (nie ma takiego obowiązku) mimo apeli znalazły się jedynie po jednym gospodarstwie agroturystycznym z Żukowa i Bobrowic (jedyne reklamujące się w informatorach gminy). Na stronie internetowej gminy w bazie noclegowej również reklamuje się tylko jedno gospodarstwo.

Baza gastronomiczna gminy jest niewielka i niewystarczająca, zwłaszcza w okresie letnim. Wszystkie wymienione wcześniej obiekty znajdują się przy szosie krajowej Nr 6, Słupsk–Sławno–Koszalin. W pozostałych miejscowościach gminy nie ma nawet jednego baru czy restauracji. Brak bazy gastronomicznej odczuwa się wyjątkowo dotkliwie w południowym, najatrakcyjniejszym krajobrazowo obszarze gminy, ale położonym w największej odległości od Sławna.

Na terenie gminy brak również bazy towarzyszącej, czyli urządzeń do obsługi ruchu turystycznego, takich jak: wypożyczalnie sprzętu sportowego, przystanie, kąpieliska.

4.1. Formy turystyki realizowane na obszarze gminy

Brakuje badań i opracowań na ten temat. Na podstawie obserwacji i sondażowych rozmów przeprowadzonych w poszczególnych miejscowościach w 2006 roku można wyróżnić, biorąc pod uwagę kryterium motywacji wyjazdów, następujące formy uprawianej turystyki:

TABLICA I

A. Noskowo. Zabytkowy pałac i park. Fot. E. Florek, 4.08.2006

B. Stary Kraków. Obiekt zabytkowy o cechach regionalnych.
Fot. E. Florek, 11.08.2006

TABLICA II

A. Bobrowice. Gospodarstwo agroturystyczne. Fot. E. Florek, 9.08.2006

B. Żukowo. Gospodarstwo agroturystyczne. Fot. E. Florek, 6.08.2006

TABLICA III

A. Ugacie. „Zielona Szkoła” w zaadaptowanym budynku ryglowym.
Fot. E. Florek, 6.08.2006

B. Rzyszczewo. „Dworek Polski” – zajazd przy drodze Sławno–Koszalin.
Fot. E. Florek, 9.08.2006

TABLICA IV

A. Sławno. Oznaczenie szlaku rowerowego. Fot. E. Florek, 11.06.2006

B. Droga widokowa Sławno–Radosław. Fot. E. Florek, 13.08.2006

- turystykę wypoczynkową:
  - urlopową (wypoczynek pobytowy),
  - weekendową (z noclegiem na terenie gminy lub bez noclegu); forma ta wykorzystuje kontakt z przyrodą – jeziorami, lasami czy bliskość morza, koncentruje się w kwaterach prywatnych (domki letniskowe, pensjonaty, pokoje gościnne),
- turystykę kwalifikowaną – wędkarską, wodną, ekologiczną, krajoznawczą (pieszą, rowerową i kajakową);
- agroturystykę,
- turystykę etniczną.

Turyści uprawiający te formy turystyki są jednak nieliczni, z wyjątkiem osób uprawiających turystykę rowerową, a wpływ na tak małe zainteresowanie turystyczne ma przede wszystkim niski stopień zagospodarowania turystycznego obszaru.

Po odpowiednim zainwestowaniu w bazę gastronomiczną, noclegową oraz w bazę towarzyszącą (stacje wodne, trasy i punkty widokowe, miejsca piknikowe, informacja turystyczna i inne) możliwa jest do realizacja jeszcze innych form turystyki:

- turystyka biznesowa,
- turystyka świąteczna,
- ekoturystyka,
- turystyka specjalistyczna: ornitologiczna, archeologiczna, geologiczna.

Walory środowiska predestynują gminę Sławno do pełnienia funkcji turystyki: krajowej, regionalnej oraz lokalnej. Turystyka o randze krajowej, regionalnej i lokalnej to głównie turystyka kwalifikowana: wędkarska, wodna, ekologiczna (Zielona Szkoła Pod Bocianim Gniazdem w Ugaściu), krajoznawcza (piesza, rowerowa i kajakowa).

Również szlaki turystyczne: piesze, rowerowe i kajakowe, funkcjonujące dotychczas w skali regionalnej i lokalnej, mogą stać się atrakcją w skali krajowej czy nawet międzynarodowej ze względu nie tylko na atrakcyjność, ale stosunkowo wysoką gęstość występowania i liczne połączenia z innymi szlakami (np. Szlak Zwiniętych Torów).

4.2. Propozycje zagospodarowania turystycznego cennych przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych obszarów gminy

Na podstawie wyników inwentaryzacji przyrodniczej i waloryzacji przyrody nieożywionej i krajobrazu oraz wielu rekonesansów terenowych i rozmów z mieszkańcami można pokusić się o przedstawienie kilku

propozycji dotyczących zagospodarowania turystycznego walorów przyrodniczych i kulturowych obszaru gminy.

Projekt I „Park kulturowy «Wrześnickie Kurhany»”

Ten projekt to realizacja, jako Parku kulturowego – przedstawianego już w poprzednich latach – projektu parku przyrodniczo-krajobrazowego „Wrześnickie Kurhany” (Kijowski 2002), którego zasadniczym celem jest ochrona unikatowego kompleksu stanowisk archeologicznych, głównie z okresu wczesnego średniowiecza, obejmującego m.in. stanowiska o własnej formie krajobrazowej. Do grupy tych stanowisk należą grodzisko wczesnośredniowieczne Wrześnica oraz sześć cmentarzysk kurhanowych. Miejsca występowania stanowisk archeologicznych wymagają specjalnego zagospodarowania, ponieważ są wpisane do rejestru zabytków lub znajdują się w ewidencji WKZ i stanowią obszary o najwyższych wartościach kulturowych.

Teren proponowanego parku na większości obszaru pokrywa się z proponowanym Obszarem Chronionym 1, którego walory krajobrazowe podnoszą wartość tego projektu (Florek, Florek 2007). Wartościowe są również jego zasoby florystyczne i faunistyczne.

Wsie w otulinie parku kulturowego powinny pełnić funkcje z nim związane: Sławsko i Wrześnica obsługa ruchu turystycznego parku, tj. noclegi, baza gastronomiczna, z tym że Sławsko jako, wieś krajobrazowa, całą infrastrukturę usługową powinno starannie w ten krajobraz wkomponować.

Projekt II „Park Głazowy”

W Sławsku proponuję usytuowanie małego „Parku Głazowego”, do którego można byłoby przenieść głazy narzutowe o wymiarach pomnikowych, liczne na dnie nielegalnej piaskowni na granicy miasta, przy drodze ze Sławska. Jeżeli w porę nikt się nimi nie zainteresuje – zostaną rozkradzione. Głazy powinny zostać opisane petrograficznie wraz z historią ich transportu przez łądolód. Park służyłby celom dydaktycznym i stanowiłby naprawdę dużą atrakcją turystyczną o charakterze ponadregionalnym.

Współpracę naukową przy organizacji Parku zapewni Zakład Geomorfologii i Geologii Czwartorzędu Instytutu Geografii Akademii Pomorskiej w Słupsku.

Projekt III „Szlaki wodne”

W Sławsku i Starym Krakowie proponuje się usytuowanie stanic wodnych dla osób korzystających ze szlaku kajakowego Wieprzy. W Sławsku ze względu na park kulturowy i Obszar Chroniony 1, w Starym Krakowie

ze względu na Obszar Chroniony 2 i atrakcje krajobrazowo-architektoniczne „Krainy w kratę”, jak nazywany jest teren z zabudową szachulcową. Proponuje się również rozszerzyć programem stanic o funkcję schronienia dla wędkarzy, których przyciąga tutaj bogactwo takich ryb, jak: troć wędrowna, pstrąg potokowy i tęczowy oraz łosoś.

Nad rzeką Grabową, którą również przebiega szlak kajakowy, proponuje się wykorzystać turystycznie (np. jako ścieżkę przyrodniczą) wyjątkową ciekawostkę przyrodniczą, jaką jest obszar bifurkacji między Grabową a Reknicą. Można tutaj zaobserwować zasilanie wodami Grabowej cieków, które dają początek Reknicy. Miejsce położone jest blisko szosy, w miarę dostępne i stosunkowo łatwe do zagospodarowania.

Projekt IV „Trasy turystyczne”

W tym projekcie proponuję oprócz uporządkowania istniejących szlaków pieszych i rowerowych nie tyle wyznaczenie w terenie, co opisanie różnych tras turystycznych. W związku z tym należy:

- zadbać o stan istniejących szlaków pieszych i rowerowych, zwłaszcza na obszarach leśnych, gdzie prowadzony obecnie sposób wywózki drewna niszczy drogi leśne. Z tego względu szlaki te często na długich odcinkach są nieprzejezdne,
- ewidencjonować wszystkie przedsięwzięcia związane z turystyką, a zwłaszcza żądać od wykonawców tras rowerowych dokumentacji. Efektem jej braku są błędy w materiałach informacyjnych i folderach, np. błędnie zaznaczone w niektórych miejscach przebiegi szlaku niebieskiego i zielonego,
- proponuję zmianę przebiegu szlaku niebieskiego, który na odcinku Pomiłowo–Janiewice przebiega szosą. Od Pomiłowa szlak ten proponuję prowadzić na południe połączyć drogą u stóp wschodniego zbocza doliny Reknicy aż do Janiewic,
- wyznaczyć i zagospodarować zaproponowane punkty widokowe (mapa 1) (Florek, Florek, 2007) poprzez ustawienie tablic z opisem panoramy krajobrazowej.
- wyznaczyć większą liczbę (nie tylko w lasach) parkingów w pobliżu najbardziej wartościowych widokowo miejsc,
- dla uatrakcyjnienia oferty turystycznej gminy jeszcze efektywniej wykorzystać zróżnicowanie jej walorów krajobrazowych. W proponowanych szlakach turystycznych, ścieżkach przyrodniczych, punktach widokowych, piknikowych, parkingach widokowych zwracać uwagę na bogactwo i różnorodność form terenu oraz ich pochodzenie i historię.

Projekt V „Walory przyrodnicze w agroturystyce i ekoturystyce”

Jest to projekt, który zakłada propagowanie działań marketingowych wykorzystujących wiedzę o walorach przyrodniczych wśród osób, które posiadają czy chcą rozwijać gospodarstwa agroturystyczne bądź ekoturystyczne. Realizacja tego typu działań powinna odbywać się poprzez prelekcje czy warsztaty terenowe. Tutaj także współpracę oferują naukowcy z Instytutu Geografii Akademii Pomorskiej w Słupsku.

Miejscowościami o niewykorzystanych dotąd możliwościach agroturystycznych są: Sławsko, Stary Kraków, Żukowo, Wrześnica, Brzeście, Boleszewo, Tychowo, Smardzewo, Radosław i Gwiazdowo. Atrakcyjność ich zabudowy, duża liczba zabytków, mała gęstość zaludnienia, urozmaicony krajobraz otaczających terenów kwalifikują je do tego typu zagospodarowania.

Podsumowanie

Stan wiedzy wynikający z poznania potencjału turystycznego gminy pozwala nam na wykreowanie produktów turystycznych dla tego określonego obszaru. W konkretnym przypadku gminy Sławno należałoby powiedzieć, że jesteśmy na dobrej drodze do tego celu. Walory środowiska przyrodniczego i kulturowego są znane, pokazane zostały również przykładowe możliwości ich zagospodarowania. Na tym poziomie wiedzy można stwierdzić, że możliwości ich wykorzystania są duże i wszechstronne, a zależą od poziomu wiedzy oraz inwencji twórczej wszystkich zainteresowanych.

Bibliografia

- FLOREK E., FLOREK W. 2007. Operat przyrody nieożywionej i walorów krajobrazu, [w:] *Inwentaryzacja przyrodnicza gminy Sławno*. Słupsk [maszynopis].
- GOŁEMBSKI G. 2005. *Kompendium wiedzy o turystyce*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- GÓRSKA E., ANTCZAK J. 2007. Operat faunistyczny, [w:] *Inwentaryzacja przyrodnicza gminy Sławno*. Słupsk [maszynopis].
- KACZMAREK J., STASIAK A., WŁODARCZYK B. 2005. *Produkt turystyczny*, Warszawa: PWE.
- KIJOWSKI A. 2002. Zapis graficzny krajobrazu ruralistycznego a tworzenie koncepcji zagospodarowania turystycznego okolic Sławna: założenia projektu Parku przyrodniczo-archeologicznego „Wrześnickie kurhany”, [w:] *De rebus futuris memento: przyszłość przeszłego krajobrazu kulturowego Ziemi Sławieńskiej*, (red.) W. Rączkowski, J. Sroka. Sławno: Fundacja „Dziedzictwo”, 125–150.

- RĄCZKOWSKI W. 1996. *Kościół p.w. św. Piotra i Pawła Apostołów w Sławsku*, Słupsk: Wojewódzki Ośrodek Informacji Turystycznej.
- RĄCZKOWSKI W. 1999. Osadnictwo a proces urbanizacji wczesnośredniowiecznych społeczności Pomorza Środkowego, [w:] *Zeszyty Kulickie*, t. 1: *Początki miasta Słupsk. Nowe wyniki badawcze z Niemiec i Polski*, (red.) L. von Zitzewitz. Kulice: Akademia Europejska Kulice-Küliz, 63–88.
- Strategia 2006. *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Sławno na lata 2006–2015*, Sławno.
- SZADKOWSKA-IZYDOREK M., SOBISZ Z. 2007. Operat szaty roślinnej, [w:] *Inwentaryzacja przyrodnicza gminy Sławno*. Słupsk [maszynopis].
- WALASEK L., WITEK M. 2003. *Studium krajobrazu kulturowego gminy Sławno*, Szczecin [maszynopis].

Anstieg des touristischen Potentials der Gemeinde Sławno anhand der Nutzung des wertvollen landschaftlichen Arealen und des Kulturraumes

---

Zusammenfassung

Die Gemeinde stellt die Problematik der Nutzung der Landschaft und des Kulturraumes an eine sehr hohe Stelle in ihrer Arbeit. Die „Strategie der gesellschaftlich-wirtschaftlichen Entwicklung der Gemeinde“ ist eine wichtige Aufgabe für die Zukunft. Die Ziele und Priorität der Strategie umfassen vier Problemgebiete. Sie benötigen gewisse gemeinsame Grundlagen und Richtlinien für die Entwicklung der Touristik in der Gemeinde, darum müssen ihre Potentiale aufgestellt werden. Was ist aber ein touristischer Potential? Aus welchen Elementen besteht er? Welche landschaftliche und kulturschaffende Bedeutung haben die Gebiete? Wie ist der Stand der touristischen Bewirtschaftung in der Gemeinde? Diese und ähnliche Fragen beantwortet die Autorin.

Bekannt und schon dokumentiert sind die Werte der natürlichen und anthropogenen Umwelt, ihre Benotung ist in der Bewertung enthalten. Andere touristische Werte der landschaftlichen und kulturschaffenden Aussicht sind: Erholung, Heimatkunde, Gesellschaft und Bewirtschaftung, so wie andere spezielle Angebote.

Die touristische Bewirtschaftung bilden: Rezeptions- und Gastronomiebasis, Wanderwege, touristische Attraktionen. Jedoch keine der Orte in der Gemeinde nutzt das touristische Potential. Die Rezeptionsbasis bilden nur einzelne agrotouristische Bauernhöfe und Privatquartiere, ohne groß zu werben. Im Verzeichnis der Gemeinde existieren nur zwei agrotouristische Höfe in Zukowo und Bobrowice, im Internet nur eine Übernachtungsmöglichkeit.

Die Gastronomiebasis ist auch nicht ausreichend, vor allem im Sommer. Die meisten sind an der Straße Nr. 6: Słupsk–Sławno–Koszalin. Im Süden der Ge-

meinde ist das Fehlen der Gastronomie am größten und das im schönsten Teil der Landschaft, am weitesten von Slawno entfernt. Es gibt auch fast keine Strandbäder und Anlagestellen, keine Ausleihen für Sportgeräte.

Die Autorin hat einige Vorschläge, die vielleicht der touristischen Entwicklung der Gemeinde dienlich sein könnten: „Die Hügelgräber bei Wrzeńnica“, „Der Felssteinpark“, „Wasserwege“, „Touristische Strecken“, „Landschaftliche Werte, Agrotouristik und Ökotouristik“.

Zusammenfassend- die landschaftlichen und kulturräumlichen Werte der Gemeinde Slawno sind bekannt, gezeigt wurden Beispiele der Bewirtschaftung. Die Möglichkeiten der Nutzung sind groß und vielseitig. Sie hängen jedoch vom Stand des Wissens, des Interesses und der Invention aller Beteiligten ab.